

Sigade jõudluskontroll

Külli Kersten

JKK sigade jõudluskontrolli sektori juhataja

Sigade jõudluskontrollis oli 31.12.2010 seisuga 35 sea-farmi ja 14 052 siga, kellest 21% olid nooremised ja emikud. Sigade arv vähenes 2009. aastaga võrreldes 670 sea võrra. Kokkuvõttes kasutati farmide andmeid, kus jõudluskontrolli tehti kogu aasta vältel. Jõudluskontrolli ja aretusüsteemiga ei liitunud 2010. aastal ühtegi uut sea-farmi, kuid aasta lõpus alustati ettevalmistusi nelja farmi kaasamiseks jõudluskontrolli 2011. aasta alguses. Kõige

rohkem oli jõudluskontrollis sigu Lääne-Virumaal (4098), järgnesid Saare- ja Jõgevamaa. Kõige rohkem suurenes sigade arv Jõgeva maakonnas (+300). Jõudluskontrollis ei olnud ühtegi farmi Ida-Viru ja Hiiu maakonnast. Rapla maakonnas oli jõudluskontrollis üks farm kuni 1. oktoobrini, mistõttu selle farmi andmeid ei saanud aasta kokkuvõttes kasutada.

Jõudluskontrollis olevatest sigadest oli aasta lõpu seisuga 40,9% puhtatõulised – eesti maatõug (L), eesti suurvalge (Y), hämpšir (H), pjeträän (P) ja djurok (D), 49,4% sigadest oli kahe tõu esimese põlvkonna ristandid (LY,

YL, DL, DP, HP või PH) ja ülejäänud 9,7% põhikarja sigadest olid tagasiristatud või muud ristandid.

Jõudluskontrollis olevad seakarjad on väga erineva suurusega. Kõige rohkem karjasid oli 101–200 emisega (31,4%) karjasid. Vähem kui 100 emisega karjasid on ainult kaks (5,7%), üle 500 emisega karjasid neli (11,4%). Põhikarjas oli keskmiselt 309,5 emist. Kulte oli karjades kokku 248.

Tabel 1. Emiste jõudlusnäitajate võrdlus 2009. ja 2010. aastal

Näitaja	2009	2010
Esmaseemendusvanus (päeva)	243	244
Esmapoegimisvanus (päeva)	363	370
Pesakonnas sündinud põrsaid	11,9	12,1
neist elusalt	11,1	11,3
nooremiselt	10,4	10,5
vanaemiselt	11,4	11,6
Võõrutatud põrsaid pesakonnas	9,5	9,7
Imikpõrsa kadu (%)	13,7	13,4
Imetamisperiood (päeva)	29,0	29,1
Vabaperiood (päeva)	6,5	6,4
Ümberindlemisi (%)	20,1	18,7
Võõrutatud pesakondi emiste praakimisel	3,5	3,6
Emise kasutamisaeg esmaseemendusest praakimiseni (aasta)	1,8	1,9
Aastaemiselt saadud pesakondi	2,1	2,1
sündinud põrsaid	25,0	25,9
neist elusalt	23,3	24,2
võõrutati	20,3	20,6

Emiste jõudlusnäitajad on jätkuvalt positiivse trendiga (tabel 1). Pesakonnas sündis 12,1 (+0,2) põrsast, neist elusalt 11,3 (+0,2) põrsast. Nooremise pesakonnas sündis elusalt 10,5 (+0,1) ja korduvalt poeginud emise pesakon-

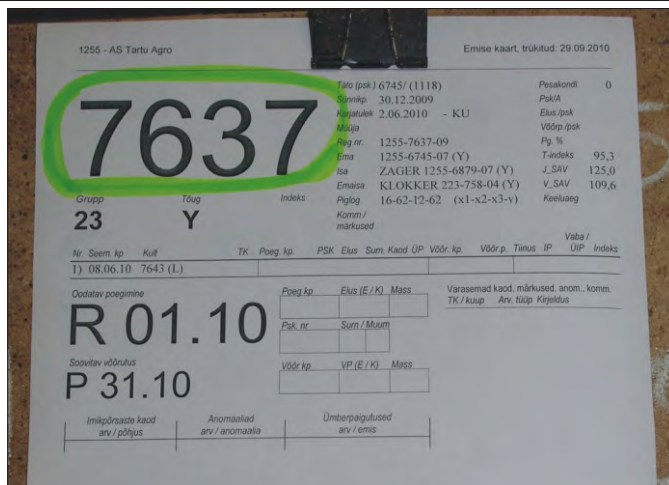

Foto 1. Emisekaart

(T. Rimmel)

nas 11,6 (+0,2) põrsast. Aastatel 2000–2005 kõikus keskmine elusalt sündinud põrsaste arv 10,5–10,7 vahel. See näitaja on stabiilselt kasvanud 2006. aastast alates, suurenedes 10,7-lt 11,3-le. 1998. aastaga võrreldes on keskmine viljakus suurenenud 1,5 põrsa võrra. Pesakonnas võõrutati 2010. aastal 9,7 (+0,2) põrsast. Mõnevõrra on vähenenud imikpõrsaste hukkumine, vabaperioodi pikkus ja emiste ümberindlemise sagedus. 2010. aastal püsisid emised kauem karjas.

Baasaretus- ja aretusfarmide jõudlusnäitajad on ühtlustunud. Identne on pesakonnas kokku sündinud ja võõrutatud põrsaste arv, minimaalselt on erinevusi imikpõrsaste hukkumise ja aastaemise kohta võõrutatud põrsaste arvu osas. Baasaretusfarmides tiinestuvad emised +4,5% võrra paremini kui aretuskarjades, püsivad kauem karjas ja nendelt saab elu jooksul 0,4 pesakonda rohkem. Huvitav on jälgida ka emiste viljakust tõugude kaupa, et sellest teha järeldusi oma karja tõulise koosseisu optimeerimiseks, saamaks rohkem põrsaid sama arvu emistega. Tabelis 2 on võrdluseks toodud andmed selliste tõugude kohta, kus aastaemiste arv on suurem kui 30.

Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) seemendusjama kultide spermaga seemendati 2010. aastal 2% rohkem kui 2009. aastal (53% emistest). Suurim oli kunstliku seemenduse osatähtsus endiselt üle 400 emisega farmis OÜ

Tabel 2. Emiste reproduktsioonijõudluse keskmised näitajad tõugude viisi

Tõug	Aasta-emiseid	Sündinud põrsaid pesakonnas					Võõrutatud		Imikpõrsa kadu %
		kokku	elusalt				pesakonnas	aastaemiselt	
			kokku	nooremis	vanaemis	aastaemis			
L	3027	12,1	11,3	10,7	11,5	23,9	9,8	20,9	12,0
Y	2085	11,6	10,8	9,8	11,1	22,6	9,2	19,1	16,0
P	55	10,5	9,8	9,6	9,9	23,0	9,5	21,5	6,9
LxY	2331	12,5	11,6	10,5	11,9	25,3	9,9	21,4	12,9
YxL	3984	12,5	11,8	11,0	12,0	25,6	10,1	21,7	12,4
LxLY	44	11,1	10,4	11,4	10,2	23,0	9,0	19,0	12,6
LxYL	148	12,4	11,6	10,8	11,9	24,9	10,0	20,3	13,0
YxLY	287	11,4	10,6	9,4	11,0	22,6	9,3	19,6	12,4
YxYL	39	11,8	11,0	11,1	11,0	19,9	9,6	17,9	13,0
teadmata	785	11,5	10,3	10,0	10,4	20,2	8,2	16,5	20,6

Estpig, kus seemendati kunstlikult 100% emistest. Vaid üksikud farmid ei ostnud 2010. aastal ETSAÜ seemendusjaamast spermat.

Seemendusjaamas oli 2010. aasta lõpus 75 kultu, kellest 78,7% olid puhtatõulised (Y, L, D, P), ülejäänud 21,3% ristandkuldid (DL, DP, HP). Seemendusjaamas on ka teistest riikidest imporditud kultu. Viimastel aastatel aretusprogrammis Marmorliha edukalt kasutatud djuroki tõugu kuldid osteti (ETSAÜ) Kanadast, kust kahel aastal imporditi kokku 18 djuroki tõugu kultu. Ka kaks suurt valget tõugu kultu on imporditud Kanadast. Imporditud landrassi tõugu kuldid on Norra päritoluga. ETSAÜ seemendusjaam on ainuke tunnustatud seemendusjaam Eestis, millel on ametlik spermamüügi luba.

Suurima viljakusega emised kuulusid teist aastat järjest Saimre Seakasvatuse osaühingule (Viljandimaa), kus sündis 13,4 elusat põrsast pesakonnas. Järgnesid OÜ Markilo Vajangu farm (Lääne-Virumaa) ja osaühing Hinnu Seafarm (Harjumaa), kus vastavad näitajad olid 12,8 ja 12,6. Farmide osakaal, kus pesakonna keskmine elusalt

sündinud põrsaste arv oli 12 ja rohkem, on 14% ning esmakordselt ületab see kolmeteistkümne piiri. Suurim sündinud põrsaste arv pesakonnas oli 14,2, aastaemise kohta võõrutatud põrsaste arv 29,3, mis on 2,2 põrsa võrra suurem kui 2009. aastal. Enim põrsaid pesakonnas võõrutati Saimre Seakasvatuse osaühingus (12,1). Geneetilise hindamise alusel kuulusid parimate lihaomadustega sead OÜ Estpig Tännassilma farmile (Järvamaa), kus hinnatud sigade keskmine indeks oli 122,1. Viljakuse geneetilise hindamise keskmise indeksi (112,9) järgi olid parimad emised kolmandat aastat järjest OÜ Vinimex Inju farmis (Lääne-Virumaa).

ETSAÜ konsulendid testisid 2010. aastal 7978 noorsiga. Testitud sigade keskmine ööpäevane massi-iive sündinist 100 kg elusmassi saavutamiseni oli 557,5 g, keskmine seljapeki paksus 10,1 mm ja seljalihase läbimõõt 62,7 mm. Eelmise aastaga võrreldes on lihajõudluse näitajad jäänud samale tasemele, testitud sigade arv aga vähenenud.